

PLA DE L'ARQUEOLOGIA I LA PALEONTOLOGIA DE CATALUNYA

2026-2030

Fase 2

Document de conclusions i desenvolupament dels eixos de treball per a la fase 3 del procés d'elaboració del PAPCAT

Generalitat
de Catalunya

El Govern
de tothom

1. Introducció i emmarcament.....	2
2. Conclusions de taules temàtiques.....	4
2.1. Taula d'Actuacions Preventives.....	4
2.2. Taula d'Entorn Professional i Formació.....	7
2.3. Taula de Governança.....	11
2.4. Taula de Protecció.....	14
2.5. Taula de Recerca.....	18
2.6. Taula de Materials, Conservació i Analítiques.....	20
2.7. Taula de Finançament i Foment.....	24
2.8. Taula de la Gestió de la Informació i Difusió.....	29
3. Sessió de contrast.....	33
3.1. Conclusions generals.....	33
3.2. Conclusions específiques per taula.....	37
4. Conclusions entorn a la paleontologia.....	45
5. Una aposta cap a la sostenibilitat.....	47

1. Introducció i emmarcament

Aquest document s'emmarca en la segona fase del procés d'elaboració del Pla de l'arqueologia i la paleontologia de Catalunya (PAPCAT).

Després de fer vuit sessions amb vuit taules temàtiques diferents i una sessió de contrast dels resultats obtinguts en el marc d'aquestes taules temàtiques, aquest document recull les conclusions tretes dels resultats obtinguts a:

- a) Les vuit sessions taules temàtiques celebrades entre els mesos de setembre i octubre del 2024.
- b) La sessió de contrast celebrada conjuntament amb les vuit taules temàtiques el 28 d'octubre 2024.
- c) Les enquestes fetes als membres que han participat en les taules de treball.

El document s'estructura en funció d'aquests punts i busca aglutinar a tall de conclusió els resultats obtinguts. Aquest mètode de treball permet que el PAPCAT avanci cap a un model participatiu i integrador que té en compte totes les perspectives i visions, i que permetrà construir una estratègia sòlida per a l'elaboració, en primer terme, de la tercera fase del procés i, en segon terme, l'elaboració final del PAPCAT.

Aquest document recull les conclusions tretes a partir dels resultats obtinguts en les vuit taules temàtiques celebrades entre els mesos de setembre i octubre del 2024; la sessió conjunta de treball i contrast del 28 d'octubre del 2024, i les enquestes fetes als participants. Les aportacions reflecteixen les opinions, percepcions i aportacions de les persones participants en aquestes sessions, però no constitueixen, en cap cas, l'opinió o la posició oficial del Departament de Cultura.

Es tracta d'un document de treball que té com a objectiu proporcionar pautes per a la redacció de les fases posteriors del Pla d'arqueologia i paleontologia de Catalunya (PAPCAT). Per tant, el contingut no és vinculant, sinó orientatiu, i pretén

reflectir la diversitat de visions i perspectives recollides en el marc d'aquest procés participatiu.

Aquest enfocament participatiu i integrador és essencial per avançar cap a una estratègia sòlida, compartida i consensuada que guïï el procés d'elaboració del PAPCAT en les properes fases.

2. Conclusions de taules temàtiques

2.1. Taula d'Actuacions Preventives

En el cas de la Taula d'Actuacions Preventives, els aspectes més destacats són:

1) Necessitat de millorar la coordinació, col·laboració i comunicació entre agents públics i privats

Cal promoure una estratègia que fomenti la col·laboració transversal i la comunicació fluida entre administracions, professionals de l'arqueologia i paleontologia, promotors i altres actors, amb eines i protocols que estandarditzin la relació.

Aquesta comunicació s'ha de donar, també, amb agents d'altres sectors per tal de potenciar els lligams amb altres institucions, especialment científiques.

2) Planificació i seguiment dels projectes

S'expressa que la falta de previsió i control dificulta la gestió i el desenvolupament d'actuacions eficients i efectives, i en aquest sentit la taula considera que **cal millorar la planificació i el seguiment de les intervencions arqueològiques**, posant especial èmfasi a la planificació territorial.

Per poder fer front a aquest repte, es demana que els projectes vagin acompanyats de **critèris d'actuació clars i unificats** marcats per l'Administració, amb fases definides de seguiment i avaluació. Una eina que podria facilitar aquesta planificació són els **procotols d'intervenció**, així com l'aplicació de normatives.

3) Insuficiència en el finançament i els recursos disponibles

La manca de recursos financers, humans i tècnics és un problema transversal que afecta tant la qualitat de les actuacions com la percepció de la professió. Es requereixen partides pressupostàries més altes i justes, així com una millor gestió de recursos per tal que el finançament dels projectes no recaigui sobretot en promotors privats.

El pes que tenen aquests promotors privats en el finançament de les intervencions provoca que vulguin prioritzar, sovint, els seus propis interessos econòmics, cosa que fa que la conservació del patrimoni quedi en un segon pla.

Per tal de millorar la preservació del patrimoni, cal augmentar les partides pressupostàries en la socialització. Es considera que aquest augment hauria de derivar cap a dues línies. En primer lloc, invertir en manteniment i senyalització. I en segon, es considera indispensable que es faci difusió dels projectes per tal d'assegurar-ne el retorn social, amb la qual cosa augmentaria la conscienciació i el desig de conservació del patrimoni arqueològic i paleontològic.

4) Reformes legislatives i simplificació de la burocràcia administrativa

Uns altres aspectes destacats de manera unànime són la burocràcia excessiva, la manca de protocols clars i la ineficàcia de la normativa actual. Es considera que dificulten la fluïdesa i l'eficiència en les intervencions, així com l'aplicació de manera correcta de la normativa.

Es menciona també la dificultat que comporta la dispersió de competències i responsabilitats entre les diferents entitats administratives. Això provoca poca coordinació i planificació en les intervencions.

Caldria una revisió i una actualització legislativa que s'adaptin a les necessitats del sector actual, i que garanteixin una reducció burocràtica i l'establiment de protocols.

5) Reconeixement, foment de la professió i estabilitat laboral

Es posa de manifest la precarietat laboral. Es considera que és un problema estructural que cal abordar amb celeritat, atès que la manca de suport econòmic i laboral fa que els professionals del sector treballin amb condicions complexes i acabin abandonant aquest sector professional. A aquesta situació, no hi ajuda que es percebi la professió de l'arqueologia i la paleontologia com a un *hobby* o una vocació.

Aquest poc reconeixement laboral no només es dona des de fora del sector, sinó que també es destaca que la conservació i la restauració sovint no estan

previstes ni reconegudes per part de la resta de professionals de l'arqueologia i la paleontologia, fet que implica que l'àrea d'actuacions preventives siguin desvalorades. Una altra especialització que caldria reconèixer i posar en valor és l'arqueologia subaquàtica.

Per fer front a aquesta dificultat es proposa millorar les condicions laborals amb convenis específics, fomentar l'estabilitat contractual, apostar per la formació especialitzada i la subespecialització, i crear un col·legi o secció de col·legi professional que reguli i dignifiqui la professió.

Com a exemple de dignificació professional, es considera que els professionals de l'arqueologia i paleontologia haurien d'estar integrats en la direcció de l'obra o el projecte amb un paper actiu a l'hora de prendre decisions. Cal que aquesta integració no sigui d'intervenció nominal per part de les empreses.

6) Visibilitat i reconeixement social de l'arqueologia i la paleontologia a través de l'educació, la comunicació i la divulgació del patrimoni cultural

S'evidencia que hi ha una manca de conscienciació social sobre el valor del patrimoni arqueològic i el paleontològic per part de la ciutadania.

Per revertir aquesta situació, es proposa potenciar la difusió i la pedagogia per augmentar el coneixement i la participació de la societat. En aquesta participació, és fonamental que les escoles, les universitats i la ciutadania en conjunt s'hi vegin implicades mitjançant programes educatius i activitats que fomentin el sentiment de pertinença, la consciència patrimonial i la valoració del patrimoni cultural.

A més, es proposa posicionar el patrimoni arqueològic i paleontològic com a actiu turístic i cultural. Això inclou dinamitzar el territori per aconseguir que la ciutadania valori, cuidi i preservi el patrimoni. Cal destacar també el turisme de proximitat com un element de sostenibilitat.

Finalment, caldria publicar memòries, monografies, jornades i materials didàctics que permetin arribar a un públic més ampli. Cal fer la comunicació i la divulgació més accessibles i transparents per garantir la participació i l'interès de la societat.

7) Arqueologia preventiva com a eina de recerca

Es reclama que les actuacions preventives no siguin només una obligació administrativa o una eina de gestió administrativa, sinó que s'integrin plenament en la recerca científica i en els processos de conservació i divulgació.

Per millorar l'impacte en l'àrea de recerca, cal que hi hagi un protocol comú a totes les intervencions (mostreig-estudi, memòries i comparació de dades), s'agilitin tràmits administratius i que es faci seguiment i valoració de resultats segons naturalesa de cada procés aprovat i executat.

Cal, doncs, consolidar la recerca interdisciplinària fomentant la col·laboració entre especialistes en arqueologia preventiva, conservació i restauració amb universitats i altres entitats científiques.

2.2. Taula d'Entorn Professional i Formació

Els aspectes més destacats de la Taula d'Entorn Professional i Formació són:

1) Precarietat laboral i reconeixement professional

En primer lloc, es posa de manifest que el sector de l'arqueologia i la paleontologia està altament precaritzat i immers en una crisi econòmica que afecta directament el finançament i la professionalització.

En aquest sentit, les condicions laborals i salarials són insuficients, un aspecte que afecta directament l'autoestima dels i les professionals. A més, es troben davant de poca estabilitat laboral i continuïtat professional, un fet que dificulta l'atracció de nous talents i desemboca en manca d'oportunitats i l'abandó final. Aquesta realitat també és extrapolable a d'altres professions i especialitats vinculades a l'arqueologia i la paleontologia, com poden ser restauració-conservació, antropologia física, laboratoris d'anàlisi, etc.

En aquest sentit, caldria generar un canvi vers unes condicions salarials dignes a través de nous convenis en el sector, així com el foment de l'orgull professional, per tal que el sector s'impliqui i es motivi. Cal també dignificar la professió i

generar cohesió professional i equips mixtos per tal d'aconseguir que els i les professionals puguin viure dignament.

2) Falta de recursos i finançament

Malgrat que la falta de recursos i la manca de finançament sigui transversal en totes les àrees del sector, en el cas concret d'aquesta taula es destaca que el finançament que reben la formació contínua i la recerca és insuficient.

La taula considera que aquesta falta de recursos humans i econòmics provoca una mala gestió del patrimoni, i que no es puguin desenvolupar projectes eficaços i eficients.

3) Falta de lideratge i coordinació interna davant de l'excés de canvis polítics

Es percep una absència de lideratge clar per part del Servei de Patrimoni Arqueològic i Paleontològic. Es considera que cal més suport i connexió del Servei amb altres actors, com poden ser els treballadors de camp.

La falta de lideratge comporta que es generin inestabilitat i inseguretats al sector davant els constants canvis polítics. Cal apostar per la coordinació interna del sector a través de protocols d'actuació conjunta, per fer front, així, a la manca de voluntat política. Només es podrà afrontar aquesta inestabilitat si hi ha una bona coordinació i comunicació entre els agents implicats: Administració, sector privat i Servei.

Per poder generar aquesta coordinació interna, es creu que hi ha d'haver més comunicació entre agents. A més, es proposa fer taules remunerades, configurar un cens de professionals, reactivar el Consell Nacional de l'Arqueologia i la Paleontologia de Catalunya i coordinar trobades, així com organitzar reunions de coordinació que permetin crear espais de trobada professional.

4) Desactualització de la normativa, nova legislació i competència deslleial

Es considera que les normatives actuals, com la LPCC i el Decret 78/2002, no responen a les necessitats actuals del sector. Hi ha consens sobre la necessitat

de revisió i actualització legislativa que impliqui tots els actors per millorar la gestió i la pràctica professional.

D'altra banda, es considera que la legislació no respon tampoc a l'actualitat, ja que de moment no separa de manera prou clara la disciplina de l'arqueologia de la paleontologia, que en queda sovint subordinada a, la qual cosa fa que hi hagi dificultat a l'hora de desenvolupar aquest àmbit. Cal actualitzar la normativa per atorgar identitat pròpia a cada disciplina.

A més, es generen també competència deslleial en el sector privat que genera un impacte negatiu i pràctiques irregulars. És així com s'han creat rivalitats i una percepció negativa del sector, que han debilitat la cohesió professional.

Cal, doncs, elaborar un informe jurídic i redactar una nova llei o decret, així com un codi deontològic per a la professió.

5) Manca de reconeixement social i cultural

Es posa en evidència també que hi ha una manca de valoració del patrimoni cultural per part de la ciutadania. Això es deu, probablement, a la falta de difusió del patrimoni, un fet que afecta negativament la percepció que se'n té i la importància que s'atorga a l'arqueologia i la paleontologia.

Per subvertir aquesta situació, es proposa incrementar el retorn social del coneixement, atès que beneficiaria la millora del respecte per la disciplina i els professionals que hi treballen, així com un augment per l'estimació pel patrimoni, que generaria més consciència i valoració social.

6) Formació acadèmica en crisi

S'exposa que les universitats prioritzen la recerca en detriment de la formació, fet que comporta que s'ofereixi una formació poc professionalitzadora i desactualitzada, ja que el professorat sovint no està actualitzat en noves tecnologies i en les necessitats del mercat laboral. Això fa que la formació sigui insuficient i poc atractiva per als estudiants.

Si no es prenen mesures per poder fer que la formació reglada estigui fonamentada, ben valorada i actualitzada, perilla la sostenibilitat del sector, atès

que s'enfronta al risc de la desaparició d'estudis universitaris reglats i, com a conseqüència d'això, a l'intrusisme professional, a intervencions de baixa qualitat i, finalment, a la pèrdua de patrimoni cultural.

Cal, doncs, una revisió dels graus universitaris.

7) Formació contínua

Es considera que cal potenciar la professionalització del col·lectiu, però no només en termes de formació reglada. Cal incentivar la formació contínua, tant reglada com no reglada, i la formació especialitzada en noves àrees de coneixement, la recerca no acadèmica i la innovació tecnològica, per garantir que els professionals estiguin capacitats per abordar els reptes actuals i de futur.

En aquest sentit, caldria obrir una línia d'ajuts i incentius econòmics que puguin ajudar tant les empreses com la universitat a impulsar la formació i la investigació.

8) Desconnexió entre sectors

Existeix una falta de coordinació i comunicació entre diferents sectors: universitat, administracions i empreses/professionals.

Aquesta falta de coordinació, especialment amb les institucions formatives com és la universitat, ha provocat un dèficit formatiu i una manca d'adaptació a les necessitats professionals del sector.

Es considera positiu establir acords entre la universitat i empreses per tal de potenciar la col·laboració entre les empreses que treballen directament amb la gestió del patrimoni i les universitats, i impulsar projectes conjunts.

9) Millora en la qualitat de les intervencions

La falta de formació i de reconeixement vers els i les professionals qualificats pot provocar poca professionalització en les intervencions. En aquest sentit, es demana, d'una banda, la dignificació de l'arqueologia preventiva i la paleontologia per tal d'assegurar que aquesta disciplina tingui la infraestructura adequada. De l'altra, l'arqueologia preventiva hauria d'estar treballant freqüentment amb el sector

de la recerca. És així com es generen vincles més forts entre intervencions i recerca per optimitzar els resultats i la qualitat de les intervencions.

2.3. Taula de Governança

Els i les professionals que han participat en la Taula de Governança exposen el següent:

1) Necessitat de coordinació interna

D'entrada, es posa de manifest la manca de coordinació i col·laboració entre administracions públiques, museus, universitats i altres agents. En aquest sentit, des de l'òrgan de la governança es necessita treballar en la coordinació en funció de dos aspectes: en primer lloc, cal una redefinició interna per tal de concretar rols i responsabilitats, i especificar les tasques de tots els actors implicats. D'aquesta manera, es podrà evitar les duplicitats i millorar l'eficiència en la gestió.

La segona línia d'acció tracta de desenvolupar una visió estratègica ambiciosa a través de plans anuals amb objectius clars i indicadors per avaluar els resultats. Cal un seguiment rigorós de les accions proposades.

D'altra banda, es demana un lideratge clar per part del mateix sector, encapçalat pel Servei de Patrimoni Arqueològic i Paleontològic i reforçat per la voluntat política.

2) Coordinació amb agents externs

Es destaca la necessitat d'apostar per la coordinació institucional i impulsar el diàleg i la col·laboració amb altres institucions externes com ara AADIPA-COAC, AAUC-COAC, AMC, CRAC, departaments de la Generalitat o universitats. D'aquesta manera, s'aposta per la coordinació, la transversalitat i la interacció entre Administració i altres agents del sector.

Cal generar, doncs, taules de diàleg permanents entre tots els actors per millorar la coordinació i enfortir les xarxes de professionals.

3) Revisió i millora del marc legal

Cal una actualització de la legislació per poder marcar diferents aspectes. En primer lloc, es necessita definir clarament què hem de protegir i com hem de fer-ho. En aquest sentit, es parla de la necessitat de desenvolupar una legislació específica per a paleontologia, atès que aquesta disciplina queda supeditada a l'arqueologia, fet que porta a confusions.

A més, es generen confusions amb la interpretació i aplicació de la normativa legal existent, atès que les lleis no són prou clares.

És necessari canviar la llei i els decrets per tal d'actualitzar les normatives i fer-les més adaptades a les necessitats del sector. A més, cal aplicar un criteri clar i racional en termes de protecció en el marc del patrimoni arqueològic i paleontològic, per tal de ser més efectius en aquesta tasca.

4) Dotació de recursos i millora en la gestió

S'ha destacat també que la insuficiència de recursos (finançament, infraestructures i personal) i una gestió eficaç, atès que sovint queden mal distribuïts o són insuficients, són barreres clau que cal afrontar.

Per a la gestió eficaç de recursos, és necessari establir plans de finançament sostenibles que prevegin una gestió eficient dels recursos nacionals (subvencions, beques o circuits de dipòsits).

En termes de recursos humans, esdevé clau ampliar plantilles i incorporar perfils especialitzats per tal d'evitar la sobrecàrrega de feina, amb excés de tasques i prioritats. En aquest sentit, es fa especial èmfasi en la necessitat d'ampliar la massa crítica de professionals, especialment en l'àmbit de conservació-restauració i els municipis, i en la necessitat de conscienciació professional per tal que el mateix sector senti la importància de la seva feina.

El gran canvi en el marc del finançament i la gestió podria aconseguir-se amb unes inversions en patrimoni que fossin rendibles, de manera que el patrimoni acabés esdevenint un motor econòmic per al país, amb els recursos justament distribuïts i una millora pressupostària.

5) Reconeixement de la professió

Cal estructurar millor la professió, dignificar-la i garantir oportunitats laborals per als i les professionals de l'arqueologia i la paleontologia.

És necessari, doncs, prendre mesures que tinguin en compte la formació específica, l'enfortiment de les xarxes de professionals, la visualització de les tasques d'arqueòlegs i paleontòlegs, l'augment del personal qualificat, i el reconeixement i el respecte de la professió per part de la societat, que en millorin la posició i valoració.

6) Valoració del patrimoni per part de la ciutadania

En l'àmbit social, es considera que actualment hi ha una valoració baixa de l'arqueologia i la paleontologia per part de la ciutadania. Fins i tot, es fa referència detallada a la poca consciència que hi ha de la disciplina de la paleontologia, atès que no es percep com una àrea patrimonial. Aquesta poca valoració ciutadana es pot deure, en part, a l'escassa difusió que es fa del patrimoni.

Per tant, és clau que el nou pla tingui en compte la promoció i la comunicació per tal d'augmentar la consciència i la sensibilització social. Es parla d'apropar el patrimoni a la societat amb iniciatives que en fomentin el coneixement: campanyes, ús de xarxes socials i creació de continguts digitals, etc.

En aquesta línia, es considera que l'educació i la comunicació són clau en la divulgació i la socialització del patrimoni. En primer lloc, l'ús d'eines educatives o el fet d'utilitzar el patrimoni com a element educatiu esdevenen fonamentals per augmentar la consciència i el valor social.

Es parla, fins i tot, d'importar models de referència internacional que permetin donar resposta a aquest gran repte.

El canvi que caldria fer se centraria en la implicació i sensibilització social entorn del patrimoni arqueològic i paleontològic oferint relats inspiradors per a la societat que assegurin la preservació i la transmissió del patrimoni a les generacions futures.

7) Integració de noves tecnologies

Un altre aspecte destacat de la sessió és l'ús de les noves tecnologies en aquest sector. En aquest sentit, es demana impulsar laboratoris d'innovació i noves eines tecnològiques que permetin millorar la recerca, la gestió i la difusió del patrimoni arqueològic i paleontològic.

8) Visió global i transversalitat

Finalment, com a últim punt destacable, s'ha evidenciat la necessitat de gestionar el patrimoni cultural (patrimoni arqueològic i paleontològic) des d'una visió integrada, connectant-lo amb altres sectors, com ara el medi ambient, l'urbanisme i la planificació territorial, el turisme i el desenvolupament local, la salut i el benestar, la tecnologia i la innovació, o l'educació. Cal, doncs, treballar de manera interconnectada i interdisciplinària.

És així com s'aconseguirà que sigui competitiu i sostenible a llarg termini.

2.4. Taula de Protecció

De la Taula de Protecció en destaquem el següent:

1) Manca de lideratge, coordinació i seguiment de projectes

La taula identifica una manca d'interès polític. La protecció del patrimoni cultural no ha estat mai una prioritat. Tots els grups assenyalen la necessitat d'abordar el repte en dues línies. En primer lloc, parlen d'una millor coordinació interdepartamental i transversal entre administracions (locals, autonòmiques i estatals).

La coordinació ha d'observar també la necessitat d'interacció entre professionals i departaments per tal d'afavorir el coneixement compartit i la col·laboració.

En segon lloc, aquesta coordinació ha d'anar acompanyada d'un lideratge ferm per part de l'Administració, també en el marc de la protecció del patrimoni arqueològic i paleontològic. Cal que totes les institucions estiguin alineades,

estableixin criteris comuns i treballin de manera conjunta per tal de garantir la correcta aplicació de les polítiques de protecció.

És important, doncs, crear comissions i òrgans de treball interdepartamentals i transdisciplinaris, elaborar protocols comuns i buscar la uniformitat, a més de fer un seguiment i una avaluació rigorosos, també en l'aplicació del nou PAPCAT.

Si assolim aquests dos objectius, coordinació i lideratge ferm, podrem acabar posicionant el patrimoni cultural en l'agenda política, i assegurar que les institucions el prioritzen com un recurs clau per al desenvolupament social i cultural del país.

2) Reducció de burocràcia i simplificació de processos

Les excessives càrregues burocràtiques i la complexitat en els processos administratius dificulten la implementació de projectes i, consegüentment, la protecció efectiva del patrimoni.

Cal definir criteris clars i simplificar tràmits administratius. En aquest sentit, es parla d'unificar protocols i reduir la burocràcia.

3) Actualització del marc normatiu

Es coincideix en el fet que la legislació actual està desactualitzada i dispersa. Està poc adaptada a les necessitats actuals del sector i del patrimoni cultural. A més, els i les professionals es troben davant d'una complexitat normativa que genera confusions i dificultat a l'hora d'aplicar-la ja que és poc clara.

Quan s'ha pogut aplicar la normativa, s'ha demostrat que té poca efectivitat, atès que hi ha una falta de sancions i de recursos per a la implementació.

En aquest sentit, es demana un nou marc normatiu que sigui clar, àgil i coherent, i que prevegi la realitat del territori i les demandes de tots els agents implicats, que permeti la flexibilitat i desenvolupi normatives específiques que reflecteixin les necessitats actuals de protecció i ús del patrimoni, així com una gestió més clara de les sancions.

Un aspecte clau en el desenvolupament d'aquesta normativa ha de ser la clarificació i transparència de la informació, per tal que quedin clares quines són les obligacions dels actors implicats.

4) Millora en la disponibilitat de recursos (econòmics, humans i tècnics)

Un altre aspecte altament destacat és la manca de recursos amb què es troba el sector. Aquesta mancança s'observa en tres línies: recursos humans, econòmics i tècnics.

En l'àrea de recursos humans, s'evidencia que el sector està necessitat de personal qualificat, especialment de gestors culturals i d'arqueòlegs municipals. A més, es considera que cal que el personal que actualment treballa en el sector hauria de tenir accés a formació especialitzada, també en protecció del patrimoni. Aquesta formació també l'ha de rebre, però, el personal de l'Administració.

En termes de recursos econòmics, es posa de manifest que el sector no compta amb prou pressupostos per desenvolupar correctament els projectes, a més de dur a terme accions efectives en protecció, manteniment i difusió del patrimoni. Cal, doncs, augmentar les inversions i el pressupost, posant especial atenció en el pressupost que es destina al manteniment del patrimoni.

Pel que fa als recursos tècnics, els i les professionals es troben amb dificultats a l'hora d'accedir a la informació, amb una manca d'inventari que identifiqui, localitzi i delimiti els béns patrimonials. A més, no tenen accés tampoc a una base de dades consolidada i actualitzada.

5) Pedagogia i sensibilització social en la protecció del patrimoni

Hi ha un acord generalitzat sobre la manca de consciència ciutadana vers el patrimoni. Es reclama més pedagogia i difusió per tal d'explicar-ne la importància i fomentar la connexió del territori amb la societat. Cal desenvolupar i/o proposar projectes destinats a escoles, dissenyar campanyes de sensibilització i apostar per una millor difusió, per tal d'aconseguir que el patrimoni esdevingui un actiu en el turisme cultural del país. Només d'aquesta manera es podrà fomentar el valor cultural i identitari del patrimoni arqueològic i paleontològic.

L'objectiu final d'aquesta pedagogia i sensibilització social és que tota la ciutadania tingui accés a informació, rebi un retorn directe, reconegui el valor que té i s'impliqui directament i activament en la seva preservació. Cal que el patrimoni esdevingui un motor cultural i un motiu d'orgull per a la ciutadania.

6) Patrimoni redefinit i vist com a inversió

Es proposa una visió més global i inclusiva del patrimoni, que incorpori no només béns materials (jaciments, edificis, etc.), sinó també paisatges culturals, patrimoni immaterial, etc., atorgant-los la mateixa importància.

Cal que en la nova conceptualització del patrimoni s'aconsegueixi que es vegi com un motor social i econòmic, i no com una despesa, com s'ha considerat fins ara. De fet, és evident que hi ha hagut una manca de suport econòmic per a propietaris de béns patrimonials, que veuen la protecció com una càrrega financera, fet que n'ha dificultat la protecció. Cal desenvolupar línies d'ajut, reduir taxes innecessàries i oferir beneficis fiscals per incentivar la protecció.

En definitiva, cal integrar el patrimoni com a recurs actiu dins d'estratègies culturals, turístiques i ambientals, i que passi a ser vist com un recurs econòmic, rendible i viable.

7) Protagonisme del territori i dels agents locals

Fins ara, hi ha hagut un excessiu pes de la propietat privada i els seus drets en la protecció del patrimoni, fet que ha esdevingut un obstacle important. Cal que aquesta situació canviï i que s'impulsi la coherència en la protecció patrimonial.

En aquest sentit, es considera que els agents locals tenen un paper clau en la protecció del patrimoni. En aquesta línia, és necessari desenvolupar un marc legal adaptat amb estratègies definides entorn de la protecció que no perdin de vista les demandes del territori.

2.5. Taula de Recerca

En el cas de la Taula de Recerca, els aspectes més destacats són:

1) Actualització del marc normatiu i administratiu

En primer lloc, es considera fonamental simplificar i modernitzar les normatives que regeixen el sector per fer més eficients els processos burocràtics i facilitar l'accés al finançament i a altres recursos necessaris per a la recerca.

Sovint aquests obstacles dificulten el desenvolupament dels projectes i les tramitacions de convocatòries poden esdevenir desiguals. Cal agilització institucional, però també interna (en les administracions). A més, es proposa la creació d'estructures de suport tècnic i de coordinació, alhora que es reclama un augment de les places al Departament de Cultura.

Altres propostes són la creació d'un col·legi professional del sector, així com establir comissions d'avaluació periòdiques per assegurar la qualitat de la recerca.

2) Increment i optimització del finançament

Cal augmentar els recursos econòmics destinats a projectes de recerca, infraestructures, laboratoris i beques, per assegurar que els investigadors disposen dels recursos adequats per dur a terme una recerca de qualitat. Els professionals topen ara amb problemes de finançament, com la distribució desigual de recursos econòmics o la manca de suport financer per a projectes de llarg termini.

Es consideraria oportuna la inclusió de mecanismes que permetin el mecenatge en la recerca i la creació d'una comissió interdepartamental a la Generalitat per compartir recursos i problemàtiques del sector.

Pel que fa a les convocatòries, un aspecte que seria important de millorar seria la diversificació, ja que les faria més específiques, puntuals i accessibles per tal d'augmentar el nombre de beques predoctorals, ajuts específics i subvencions per a personal tècnic especialitzat.

3) Millora de les infraestructures i recursos logístics

La recerca necessita laboratoris especialitzats, espais d'emmagatzematge adequats i accés a equips tecnològics actualitzats per garantir la conservació i les anàlisis òptimes del patrimoni arqueològic i paleontològic.

També es manifesta que és essencial digitalitzar les dades i garantir l'accés obert a la informació de la recerca, ja que això promouria la transparència i facilitaria l'ús d'aquestes dades per part d'investigadors, institucions i la societat en general. En aquest sentit, es proposa la creació d'un centre físic amb una infraestructura central i equips locals distribuïts per les regions que optimitzin la gestió i millorin l'eficiència logística.

4) Foment de la comunicació i la col·laboració per afavorir la coordinació territorial i les sinergies amb altres sectors

La taula demana més coordinació i comunicació entre les diferents institucions i els agents implicats per maximitzar l'eficàcia de la recerca i generar sinergies que tinguin més impacte social i científic.

És necessari establir connexions amb altres sectors, potenciant vincles entre universitats, museus, administracions i empreses privades per promoure una recerca interdisciplinària i col·laborativa. Es proposa crear o repensar congressos, tallers o plataformes digitals que ho facilitin, i es creu necessària una millora en la cohesió territorial per tal de treballar projectes compartits i abordar reptes de manera conjunta.

5) Transferència i divulgació de coneixement que tinguin impacte i afavoreixin la sensibilització social

En general, es detecta la inquietud que la recerca ha d'estar orientada a la generació d'un impacte tangible en la societat, amb una transferència efectiva de coneixement a través de programes, exposicions i activitats participatives. També es creu que cal millorar la qualitat i l'abast de publicacions, i impulsar la creació de materials divulgatius atractius com ara exposicions itinerants, monografies en accés obert i continguts audiovisuals.

Cal incrementar la difusió i la sensibilització sobre la importància del patrimoni arqueològic i paleontològic, i la seva conservació i estudi com a font de coneixement, per millorar la percepció pública de la recerca i el seu valor per a la societat. Aquesta transferència ha d'anar acompanyada de projectes que connectin amb la ciutadania, i generin interès i consciència sobre la importància del patrimoni. Així, la recerca pot esdevenir una eina per enfortir la identitat col·lectiva, desenvolupar valors socials i educatius, i incrementar la participació activa de la societat en la conservació i la difusió del patrimoni cultural.

6) Reducció de la precarietat laboral, i innovació i excel·lència en la recerca

Es considera prioritari millorar les condicions laborals dels investigadors i tècnics, reduint la precarietat i oferint oportunitats per a la formació continuada i la professionalització. De la mateixa manera, el sector ha de promoure la innovació i la competitivitat en l'àmbit internacional per garantir una recerca d'alta qualitat que sigui capaç d'adaptar-se als nous reptes i generar coneixement pioner.

2.6. Taula de Materials, Conservació i Analítiques

De la Taula de Recerca es destaquen els aspectes següents:

1) Necessitat d'un canvi de paradigma en la percepció del patrimoni

Es considera que la conservació i la restauració són percebudes sovint com a aspectes secundaris. Es defensa el reconeixement d'aquestes professions com a parts essencials en els processos de l'arqueologia i la paleontologia, i de conservació del patrimoni. No són disciplines subordinades a altres elements, com ara les excavacions o la recerca.

Per això, es demana una visió més integradora d'aquests exercicis dins la gestió del patrimoni, que permeti reconèixer i dignificar la professió de la conservació-restauració. Amb visibilitat i una millor valoració social i institucional, s'esperen aconseguir condicions laborals més dignes que fomentin la formació continuada i l'estabilitat del sector.

En resum, es busca un canvi de paradigma que permeti entendre el patrimoni no només com un recurs passiu, sinó com un actiu social, cultural i científic essencial, necessitat d'una bona gestió i d'uns professionals adients, i que s'orienti a la preservació i transferència del coneixement.

2) Coordinació i interrelació entre agents

En aquest cas, com a la resta de taules, ha quedat palesa la urgència de la col·laboració entre institucions, universitats, museus, administracions i professionals que permeti optimitzar els processos de conservació i gestió del patrimoni arqueològic i paleontològic. Aquesta falta de cooperació sovint situa uns actors en posicions subordinades respecte a d'altres. La coordinació i la interrelació entre els diferents agents són uns dels principals reptes que cal abordar.

Aquest context genera duplicitat d'esforços, ineficiències i una dispersió de la informació que impacta negativament en la qualitat de la conservació i l'anàlisi del patrimoni. Per fer front a aquesta situació, es proposa fomentar espais de trobada i fòrums transversals en què professionals de diferents sectors puguin col·laborar de manera igualitària i enriquidora. També es considera essencial la creació de bases de dades unificades i sistemes d'inventari estandarditzats per facilitar l'accés i la gestió de la informació.

A més, es planteja la necessitat d'implementar protocols clars que defineixin les funcions de cada agent en totes les fases, des de l'excavació fins a la difusió. Aquestes mesures, combinades amb una aposta per la interdisciplinarietat i convenis institucionals que formalitzin col·laboracions, haurien de permetre un canvi significatiu en l'eficiència i la qualitat de la gestió patrimonial. En definitiva, la taula subratlla la importància de consolidar un model col·laboratiu integrat, sostenible i reconeixedor del valor de tots els agents implicats.

3) Creació de protocols, estratègies i una normativa clara

Es considera imprescindible establir protocols estandarditzats per a la classificació, el dipòsit i la conservació de materials. També calen normatives d'actuació als jaciments que augmentin la regulació en l'anàlisi dels materials. La

taula creu que és urgent crear protocols i normatives clars que regulin les intervencions arqueològiques i paleontològiques, així com les tasques de conservació i restauració, ja que la manca de definició dificulta la coordinació entre els agents implicats i afecta la qualitat de la gestió del patrimoni.

Es considera que aquesta absència de directrius clares ha provocat pràctiques desiguals en el tractament dels materials, la conservació preventiva, l'anàlisi científica i la gestió dels dipòsits. A més, es detecta que els processos administratius són sovint massa complexos, amb tràmits burocràtics llargs i poc adaptats a les necessitats reals dels projectes.

Es proposa que els protocols incloguin pautes per a la classificació i l'emmagatzematge dels materials, així com criteris unificats per a la seva restauració i estudi. També es considera imprescindible actualitzar la normativa vigent per incloure la figura del conservador-restaurador com un agent imprescindible en totes les intervencions en què sigui necessari, i així garantir-ne la participació des del principi dels projectes. Això permetria optimitzar els recursos disponibles i assegurar la preservació del patrimoni a llarg termini.

4) Recursos econòmics i humans insuficients

Seguint en la mateixa línia, es creu que la manca de finançament estable i personal especialitzat afecta directament la sostenibilitat dels projectes. La taula assenyalava que la insuficiència de recursos econòmics i humans és un dels principals obstacles per a una gestió efectiva del patrimoni arqueològic i paleontològic. Es destaca la manca de finançament específic i sostingut per a les tasques de conservació, restauració i anàlisi, fet que limita tant la capacitat d'actuar amb qualitat com la possibilitat de planificar a llarg termini.

Aquest dèficit afecta greument les institucions responsables, que sovint han de prioritzar només accions urgents, i deixar en un segon pla projectes de gran valor patrimonial.

Pel que fa als recursos humans, es detecta una carència de professionals qualificats, especialment en conservació i restauració, però també de tècnics

especialitzats (per exemple conservadors-restauradors de jaciments submergits), així com una precarització laboral que desincentiva el relleu generacional i afavoreix la fuga de talent. Aquesta situació s'agreuja amb la falta de personal als jaciments, museus i laboratoris. En aquest sentit, es posa de manifest la necessitat d'augmentar el nombre de beques, contractes i programes de formació especialitzada per garantir la continuïtat i la qualitat de la professió.

5) Millora de les infraestructures i accés als equipaments

S'identifica una necessitat urgent de modernitzar i ampliar espais de reserva, laboratoris i eines analítiques accessibles a tots els agents implicats. Es detecten mancances greus en espais com ara laboratoris, magatzems i dipòsits, que sovint es troben saturats o no compleixen els requisits tècnics necessaris per a una conservació adequada dels materials. Aquesta situació posa en risc la integritat del patrimoni i en limita la capacitat d'estudi i difusió.

A més, la taula subratlla que molts centres i institucions no disposen dels recursos analítics avançats necessaris per dur a terme investigacions científiques de qualitat. Això obliga sovint els professionals a recórrer a laboratoris externs, amb un cost addicional i dificultats d'accés. També es destaca que l'accés als equipaments ja existents està sovint restringit per una manca de coordinació entre institucions o per l'absència d'un sistema que centralitzi i comparteixi els recursos disponibles.

Es proposa crear plataformes col·laboratives que permetin als diferents agents accedir a equips analítics d'ús compartit, per optimitzar així els recursos disponibles. La implementació de catàlegs i bases de dades que recullin informació sobre serveis i infraestructures existents seria una altra mesura clau per millorar l'accés.

6) Prevenció de la saturació de reserves

La taula alerta de la situació creixent de les reserves dels museus i altres espais d'emmagatzematge, causada per la manca de planificació a llarg termini i de criteris clars per a la gestió dels materials. Es recomana establir mecanismes per

decidir quins materials s'han de conservar i com cal gestionar-ne l'acumulació, per evitar la saturació i la destrucció de patrimoni, ja que si no es preveu la situació, es pot arribar a posar en risc la preservació del patrimoni, alhora que limita l'espai disponible per a noves adquisicions.

Establir protocols que regeixin la selecció, la classificació i el dipòsit dels materials evitaria el col·lapse d'emmagatzematge, i per això també es proposen infraestructures adequades per a la conservació, així com l'ús d'espais compartits.

7) Sensibilització del coneixement i dignificació de la professió

La taula exposa la necessitat de sensibilitzar sobre la importància del patrimoni cultural i dignificar la professió de conservador-restaurador. Es destaca la manca de reconeixement institucional i social, així com la precarietat laboral i l'intrusisme professional que afecta el sector. Entre les conseqüències de no abordar aquests problemes s'apunten, entre altres, la pèrdua de patrimoni, la degradació de materials i la desmotivació professional.

També es busquen més coneixement i reconeixement del patrimoni per part de la societat, a fi que la ciutadania conegui i es faci seu el patrimoni. La transferència i la socialització del coneixement són aspectes clau perquè es retornin a la societat els resultats obtinguts i se'n pugui sentir participat.

2.7. Taula de Finançament i Foment

Els aspectes més destacats de la Taula de Finançament i Foment són:

1) Insuficiència de recursos i necessitat d'una inversió estratègica

El sector del patrimoni arqueològic i paleontològic està greument infrafinançat, fet que limita les capacitats per preservar, investigar i difondre els seus valors culturals. La manca de recursos econòmics afecta la qualitat dels projectes, la contractació de personal qualificat i la implementació de programes de formació i recerca. A més, la taula denuncia una distribució poc eficient dels recursos existents, amb partides pressupostàries que no responen a les necessitats reals del sector.

És per això que es reclama la creació de pressupostos específics i estables per garantir la sostenibilitat de les iniciatives patrimonials, així com una millor planificació i prioritització en l'assignació. També s'insisteix en la importància de buscar noves vies de finançament, com l'augment de l'1,5% cultural, l'atracció d'inversions privades i la implementació de nous models de cofinançament.

2) Sostenibilitat econòmica i mecenatge

La taula també considera que un altre aspecte crucial és la necessitat de diversificar les fonts de finançament per garantir la sostenibilitat econòmica del patrimoni. Actualment, el sector depèn sobretot del finançament públic, que sovint és insuficient i inestable. Per superar aquest repte, es proposa fomentar el mecenatge privat mitjançant una nova llei de mecenatge que inclogui beneficis fiscals atractius per a empreses i particulars. També es recomana explorar models de finançament mixt, en què institucions públiques i privades col·laborin per desenvolupar projectes patrimonials. A més, s'identifica el micromecenatge com una eina innovadora per implicar la ciutadania en la conservació del patrimoni. En aquest sentit, es considera imprescindible dotar les institucions de mecanismes per avaluar l'impacte de les seves actuacions i assegurar un retorn tangible a la societat.

Aquestes accions haurien d'acompanyar-se de més transparència i rendició de comptes en l'ús dels recursos, així com d'una comunicació clara dels beneficis socials i culturals que genera la inversió en patrimoni. Amb aquestes mesures, es podria assegurar un finançament més estable i diversificat.

3) Obstacles burocràtics i normatius

Un dels principals frens al desenvolupament del sector és l'excessiva burocràcia i la rigidesa de la normativa vigent, especialment en relació amb la Llei de contractes i la Llei de mecenatge. Aquests marcs legals no s'adapten a les necessitats específiques del patrimoni arqueològic i paleontològic, fet que complica la gestió de projectes i desincentiva la implicació d'agents privats.

La poca agilitat en la tramitació de permisos, la complexitat de les subvencions i la falta de flexibilitat en els criteris d'avaluació són aspectes que dificulten la fluïdesa dels processos. Es proposa revisar i actualitzar aquestes lleis per simplificar els tràmits, garantir l'accés equitatiu als recursos i motivar la col·laboració pública i privada. A més, es considera clau desenvolupar reglaments específics que abordin la singularitat del patrimoni cultural, alhora que també es creu convenient establir metodologies estandarditzades per a les intervencions. Es considera que aquestes reformes haurien d'acompanyar-se d'una formació específica per als tècnics i polítics responsables de gestionar els procediments.

4) Impacte de l'educació patrimonial

L'educació patrimonial es percep com una eina fonamental per promoure la consciència social sobre el valor del patrimoni arqueològic i paleontològic. Actualment, però, la seva presència en els programes educatius és insuficient, fet que limita la comprensió i l'interès dels estudiants per aquest àmbit. Es proposa integrar el patrimoni com a part essencial del currículum escolar, no només en assignatures com ara història, sinó també en projectes interdisciplinaris que involucrin ciències, art i tecnologia. Això inclouria visites a jaciments, museus i centres de recerca, basades en tallers pràctics i activitats interactives creades conjuntament entre els equipaments patrimonials i els centres educatius.

D'aquesta manera es fomentaria el respecte pel patrimoni des de la infància, es promourien vocacions científiques i es generaria una ciutadania més conscient i implicada. A més, es considera crucial formar els docents en aquest àmbit i proporcionar-los recursos pedagògics adequats. Aquesta inversió en educació asseguraria un futur sostenible per al sector i per al patrimoni en general.

En el desenvolupament de projectes socioeducatius que involucrin la ciutadania no només es parla d'escoles, sinó que visites guiades, tallers participatius o esdeveniments culturals també poden tenir-hi un paper important. El turisme cultural també s'identifica com una eina poderosa per acostar el patrimoni a la societat, ja que combina la dimensió educativa amb una experiència enriquidora. Així mateix, és clau utilitzar mitjans audiovisuals i plataformes digitals per difondre el valor del patrimoni. Per això el grup reclama establir un ecosistema

econòmic que pugui donar suport a projectes innovadors en el sector. Aquestes accions ajudarien a generar un sentiment de pertinença i estima pel patrimoni, i a més augmentarien l'impacte social i econòmic.

5) Falta de reconeixement i valoració dels i les professionals

Una preocupació comuna entre els i les participants és la manca de reconeixement social i professional que afecta arqueòlegs i arqueòlogues, paleontòlegs i paleontòlogues i conservadors/conservadores-restauradors/restauradores. Aquesta situació ha generat precarietat laboral, intrusisme professional i una desconexió respecte de la societat. Es considera prioritari dur a terme campanyes de difusió que posin en valor aquestes professions, destacant-ne la contribució a la preservació del patrimoni i al desenvolupament cultural del territori.

6) Formació i recerca científica

La taula considera que la formació i la recerca científica són dos pilars essencials per al desenvolupament del sector del patrimoni arqueològic i paleontològic. Malgrat això, la manca de recursos i d'infraestructures ha limitat les oportunitats de formació especialitzada i l'avenç de les investigacions. Es planteja la necessitat de crear programes de formació continuada que permetin als professionals actualitzar els coneixements i adquirir noves competències.

També es reclama un increment de les beques i ajudes per a investigadors predoctorals i postdoctorals, així com un suport més consistent a les línies de recerca existents. A més, es proposa incloure mòduls de pràctiques en col·laboració amb empreses, museus i institucions acadèmiques per enfortir el vincle entre la formació i el món laboral. Aquesta inversió en formació i foment de vocacions científiques asseguraria la qualitat de les intervencions i impulsaria la innovació en el sector.

7) Coordinació afectiva i treball en xarxa entre agents

Els participants coincideixen a dir que la falta de coordinació entre els diferents actors del sector patrimonial (administracions, empreses privades, investigadors,

museus i altres agents implicats) és un dels obstacles principals per avançar en la gestió del patrimoni arqueològic i paleontològic. La manca d'una visió global i integradora ha provocat duplicitats en esforços, conflictes d'interessos i una distribució desigual dels recursos.

Es proposen taules de treball permanents que incloguin representants de tots els sectors implicats amb un enfocament interdisciplinari i transversal per garantir que les decisions es prenguin amb consens i coneixement ampliat. També es reclama més implicació de les administracions públiques com a líders en aquesta coordinació, si bé la taula necessita la igual implicació de la quàdruple hèlix (Govern, indústria, acadèmia i societat civil) per assegurar una col·laboració efectiva. Per fer-ho també cal una comunicació fluida entre institucions locals i supralocals per maximitzar l'eficiència en l'execució dels projectes.

8) Implicació institucional amb planificació i avaluació estratègica

En concret, es critica la falta de visió a llarg termini i la desconexió entre els diferents nivells de govern, que ha desembocat en una gestió fragmentada i poc eficaç. És en aquest nivell que es proposa l'elaboració d'un pla estratègic integral que estableixi objectius clars i accions concretes per preservar i promoure el patrimoni. Aquest pla hauria de comptar amb una visió transversal que connecti àrees com educació, turisme, recerca o desenvolupament territorial. També es considera necessària la implementació d'indicadors que permetin avaluar l'impacte de les polítiques aplicades, ja que actualment es detecta una manca d'eines que permetin mesurar el progrés dels projectes i assegurar que les accions compleixen els objectius definits.

A més, es proposa incorporar els agents implicats anteriorment esmentats com a peces clau en les polítiques públiques, garantint-ne la participació activa en la presa de decisions. No només ells, sinó que també es proposa incloure la ciutadania en els processos de planificació i avaluació, ja que d'aquesta manera ajudaria a generar un sentiment de corresponsabilitat i a legitimar les polítiques aplicades.

2.8. Taula de la Gestió de la Informació i Difusió

En el cas de la Taula de la Gestió de la Informació i Difusió se'n destaquen els aspectes següents:

1) Gestió integrada de la informació

Es destaca la importància d'una gestió integrada de la informació sobre el patrimoni cultural de Catalunya. Es proposa crear una eina o plataforma única que centralitzi totes les dades rellevants, com ara memòries arqueològiques, resultats de recerca i informació sobre jaciments i museus. Caldria crear una xarxa entre recerca i comunicació que millorés la fluïdesa i la col·laboració entre professionals del sector i comunicadors, ja que es detecta una dificultat d'accés a la informació per part dels mitjans de comunicació.

A més, aquesta eina hauria de ser accessible tant per a aquests perfils com per al públic general, la qual cosa asseguraria un accés equitatiu al coneixement. També es remarca la necessitat d'utilitzar estàndards compartits, tant en vocabulari com en programari, per facilitar la integració i la reutilització de la informació. També es considera fonamental establir un portal web atractiu i funcional que actuï com a referent en la difusió del patrimoni. Per tot això, s'insta a fomentar la col·laboració entre administracions, museus i altres agents per garantir una gestió eficaç i evitar la dispersió de dades. Amb aquest enfocament, es busca fer més transparent i accessible la riquesa del patrimoni cultural català.

2) Difusió adaptada a públics diversos

La taula posa de manifest la necessitat d'adaptar la comunicació del patrimoni a les característiques i els interessos dels diferents públics: ciutadania general, escoles i centres de formació, investigadors, turistes i empreses culturals. Es remarca que els continguts han de ser accessibles, comprensibles i atractius, i utilitzar formats diversos, com ara vídeos, pòdcasts, materials didàctics o xarxes socials, per connectar amb audiències específiques.

Per als joves, es recomana apostar per plataformes digitals i xarxes socials amb continguts dinàmics i visuals. També s'incideix en la importància de crear

discursos adaptats a nivells de coneixement diversos, des d'introduccions bàsiques fins a explicacions més especialitzades per a investigadors. Cal adoptar formats innovadors i atractius per a la comunicació del patrimoni. Una proposta és incorporar tecnologies immersives en museus i jaciments.

La segmentació de públics permetria personalitzar els missatges i maximitzar l'impacte de la difusió. A més, s'aposta per vincular la difusió amb activitats participatives, com ara visites guiades, tallers pràctics o esdeveniments que incentivin la implicació emocional i cognitiva amb el patrimoni.

3) Participació activa del sector educatiu

La taula subratlla la importància de la implicació activa del sector educatiu per fomentar la sensibilització envers el patrimoni cultural des de la infància. En aquest sentit, proposen dissenyar materials didàctics interactius i accessibles, com jocs educatius, recursos multimèdia i guies adaptades a cada etapa educativa. També es planteja col·laborar amb escoles per organitzar, conjuntament, visites a jaciments i museus, així com tallers pràctics que fomentin l'experimentació i l'interès per la recerca. A més, es promou l'apadrinament de patrimoni per part d'alumnes, en què els estudiants esdevinguin responsables simbòlics d'un element patrimonial local. Amb aquestes iniciatives es busca crear una generació conscient del valor del patrimoni i implicada en la preservació.

4) Promoció de la divulgació científica

La taula aposta per una divulgació científica que es reconegui com una activitat essencial i no complementària. Per això es proposa formar els professionals del patrimoni en comunicació científica, crear continguts divulgatius atractius (com ara pòdcasts o vídeos) i fomentar una actitud oberta cap a la transferència del coneixement. Aquesta estratègia ajudaria a superar la desconexió actual entre recerca i societat.

Els formats que se suggereixen en aquest aspecte són documentals, pòdcasts, vídeos o exposicions itinerants, que facin la recerca comprensible i interessant per al públic general. La col·laboració entre mitjans de comunicació i

professionals de la divulgació és clau per millorar la qualitat i l'abast dels missatges.

5) Revaloració del patrimoni com a actiu cultural i social

Es considera essencial per la difusió de la informació revalorar el patrimoni com un actiu cultural i social fonamental. Es considera que el patrimoni ha d'anar més enllà de ser un testimoni del passat i convertir-se en un motor de cohesió social, identitat col·lectiva i desenvolupament local. La taula proposa fomentar la seva visibilitat i importància a través d'iniciatives que connectin emocionalment amb la ciutadania, com ara activitats comunitàries, visites guiades o programes de voluntariat.

A més, també es destaca que el patrimoni pot actuar com un catalitzador econòmic, en atraure turisme cultural i impulsar l'economia local. D'aquesta manera es pot generar un sentiment d'orgull i pertinença, promovent el coneixement del patrimoni propi com una eina per enfortir els valors de diversitat i convivència. Finalment, també es destaca el paper del patrimoni com a recurs educatiu i cultural per millorar el benestar i la cohesió social, destacant-ne el potencial com a element transformador i inclusiu.

6) Inversió en recursos humans i tecnològics

La taula apunta la necessitat d'una inversió adequada en recursos humans i tecnològics per garantir una gestió eficient del patrimoni. Remarquen que cal ampliar els equips amb professionals especialitzats, i apunten a les figures de comunicadors científics, documentalistes, tècnics en tecnologia de la informació i mediadors culturals, que siguin capaços d'adaptar-se a les demandes actuals de difusió i a la gestió de dades.

També es considera imprescindible dotar museus, jaciments i centres de recerca d'eines digitals modernes, com ara aplicacions mòbils, plataformes interactives i sistemes d'emmagatzematge i consulta de dades accessibles per als diferents públics.

Finalment, es proposa apostar per la formació continuada del personal existent per actualitzar coneixements i habilitats, especialment en l'ús de noves tecnologies. Aquesta inversió hauria de complementar-se amb la millora de les infraestructures físiques i digitals per garantir una conservació òptima (partides de manteniment com a eina fonamental) i una difusió innovadora del patrimoni, afavorint així la sostenibilitat i l'impacte.

7) Descentralització, coordinació, planificació i avaluació estratègica

Una coordinació interinstitucional efectiva i una planificació estratègica són fonamentals per millorar la gestió del patrimoni cultural. Es detecta una fragmentació en les accions que dificulta l'eficiència, per la qual cosa es proposa crear xarxes de treball i fòrums transversals que incloguin administracions locals i supralocals, i participar en les estatals, tant amb agents públics com privats. Aquesta col·laboració hauria de garantir una distribució equitativa dels recursos, que fomenti la descentralització per assegurar oportunitats igualitàries a tot el territori, aplicant, per exemple, economia d'escala o col·laboracions tècniques a diversos nivells.

A més, es planteja elaborar plans de comunicació específics amb objectius clars i línies d'actuació adaptades a cada àmbit. Per mesurar l'eficàcia d'aquestes accions, es proposa establir indicadors d'avaluació i mecanismes de seguiment que assegurin la transparència i permetin ajustar les estratègies segons els resultats. Amb aquesta combinació de coordinació i planificació es busca maximitzar la sostenibilitat i l'impacte del patrimoni com a actiu cultural, social i educatiu.

3. Sessió de contrast

Les conclusions de la sessió de contrast s'estructuren de la manera següent:

- En primer lloc, es destaquen les barreres, els canvis i les accions transversals que han sorgit a totes les taules.
- En segon terme, es repeteixen les barreres, els canvis i les accions, però aquesta vegada destacant els que són específics de cada taula.
- Finalment, i d'acord amb el que hem pogut analitzar al llarg de les sessions, es considera que la disciplina de la paleontologia mereix un reconeixement a banda de l'arqueologia. D'aquesta manera, es posen de manifest aquelles barreres, canvis i accions clau en termes de paleontologia particularment.

Detallem quins són aquestes barres, canvis i accions en cada un dels casos que hem definit anteriorment:

3.1. Conclusions generals

BARRERES

A escala general, podem concloure que les principals barreres detectades són:

Des del punt de vista econòmic i de recursos:

- **Insuficiència de recursos i de finançament:** Es destaquen els problemes estructurals de finançament, atès que són insuficients per cobrir els costos de les intervencions, la recerca, la protecció, la difusió o la conservació.
- **Infraestructures deficients:** Existeix una falta d'espais especialitzats, laboratoris i magatzems adequats.
- **Precarietat laboral:** Es menciona repetides vegades el poc reconeixement de la professió, la mala remuneració i la inestabilitat.

Des del punt de vista legal i administratiu:

- **Legislació obsoleta i dispersa:** Els decrets i les lleis no responen a les necessitats actuals del sector.
- **Complexitat burocràtica:** Les tramitacions són lentes i poc clares, fet que dificulta el desenvolupament de projectes i la petició i execució de projectes subvencionats.
- **Absència de protocols específics:** Existeix una manca de protocols, cosa que dificulta treballar amb un criteri unànime per part de tots els i les professionals del sector, siguin de l'Administració pública o del sector privat.

Des del punt de vista institucional i de governança:

- **Manca de coordinació entre agents:** Es produeix una absència de comunicació entre administracions, universitat i empreses.
- **Manca de visió estratègica:** Hi ha una falta d'objectius clars i coherència territorial en les actuacions i intervencions arqueològiques i paleontològiques.

Des del punt de vista social i de difusió:

- **Baixa consciència social:** A ulls de la societat, es produeix una falta de reconeixement del valor del patrimoni i, consegüentment, una baixa implicació ciutadana.
- **Poca difusió del coneixement:** Existeix una clara dificultat a l'hora de fer difusió i comunicar des del sector, cosa que posa barreres i fa que les dades siguin poc accessibles i, per tant, poc valorades.

CANVIS

D'altra banda, els canvis més desitjats de manera transversal són els següents:

Millores en el finançament i recursos:

- **Millores en pressupostos i finançament:** Es desitja arribar a tenir un increment significatiu dels pressupostos i el finançament a totes les àrees del sector.
- **Millora en la distribució i sostenibilitat:** Es busca una major estabilitat en la distribució de recursos per assegurar inversions sostingudes i sostenibles.

Infraestructures i gestió de materials:

- **Accés a infraestructures actualitzades i innovadores:** Per poder garantir la preservació, intervencions adequades i una millor recerca entorn del patrimoni arqueològic i paleontològic, es desitja una millora de laboratoris i magatzems, així com espais de treball i materials.
- **Accés a bases de dades:** Es demanda la creació de bases de dades centralitzades, accessibles i actualitzades..

Reformes legals i administratives:

- **Actualització del marc legal:** En legislació, cal adaptar les normatives a les necessitats actuals que requereix el sector.
- **Simplificació i agilitació de tràmits burocràtics:** Es demana facilitar les actuacions arqueològiques i paleontològiques a fi de reduir-ne els tràmits administratius i agilitar els permisos.
- **Creació i implementació de protocols i seguiment dels projectes:** Amb l'objectiu de crear consensos i una línia de treball ben liderada i estable, és necessari implementar protocols específics, fer seguiment i avaluar els resultats de tots els projectes.

Dignificació de la professió:

- **Estabilització i reconeixement:** Es desitja poder arribar al punt que la professió estigui reconeguda des del punt de vista laboral, creant convenis específics que millorin les condicions, col·legis de professionals, etc.

- **Foment de la formació continuada i especialitzada:** Es vol millorar en l'especialització professional, amb una formació continuada que permeti donar respostes àgils als reptes actuals i canviants del sector.

Governança i coordinació:

- **Més coordinació interna i externa:** Un dels grans objectius desitjats és la millora en la coordinació entre departaments, equips de treball, empreses i universitats, etc., a través de mecanismes àgils i eficients.
- **Establiment d'una visió estratègica nacional i global:** Per tal d'assolir una bona gestió del patrimoni arqueològic i paleontològic, es demana aplicar una visió estratègica ambiciosa i una bona planificació amb objectius clars a nivell de país.

Sensibilització i difusió

- **Més difusió:** Es desitja un increment en campanyes de sensibilització ciutadana sobre la importància del patrimoni.
- **Socialització del coneixement:** Es demana destinar esforços per tal de poder fer difusió del coneixement generat al sector, i garantir l'accés públic a dades i resultats.

ACCIONS

Finalment, les accions necessàries que cal que prevegi el pla de manera transversal són les següents:

- 1. Actualitzar i millorar el marc legal i normatiu.**
- 2. Incrementar el finançament i els recursos econòmics.**
- 3. Millorar els recursos humans i tècnics.**
- 4. Apostar per un lideratge ferm del sector encarregat de desenvolupar una bona coordinació, col·laboració i comunicació interna.**
- 5. Agilitar la gestió de la informació patrimonial a través d'eines integrals de gestió de dades i d'accés obert.**

6. Promocionar i difondre el patrimoni per a la sensibilització social.

3.2. Conclusions específiques per taula

TAULA D'ACTUACIONS PREVENTIVES

Les barreres, els canvis i les accions específiques d'aquesta taula són els següents:

- **Barreres:**
 - Manca de reformes legislatives
 - Manca de finançament = manca de voluntat política
 - Absència de protocols
 - Manca d'organització professional

- **Canvis:**
 - Dignificació de la professió
 - Increment de recursos
 - Revisió de la legislació
 - Actualització de protocols
 - Aplicació de protocols interdisciplinaris
 - Revisió eficaç d'informes i memòries

- **Accions:**
 - Millorar les condicions laborals
 - Modificar la legislació
 - Crear protocols (i aplicar-los)
 - Millorar el finançament

- Integrar l'arqueologia en l'obra
- Consolidar la recerca interdisciplinària

TAULA D'ENTORN PROFESSIONAL I FORMACIÓ

En aquest cas, les barreres, els canvis i les accions concrets són els següents:

- **Barreres:**

- Precarietat laboral
- Legislació nefasta
- Desconnexió entre universitats i sector professional
- Paleontòlegs depenents dels arqueòlegs
- Falta de comunicació entre agents

- **Canvis:**

- Dignificació de l'arqueologia i la paleontologia preventives
- Professionalització
- Coordinació entre recerca, i arqueologia i paleontologia preventives
- Estabilitat professional
- Canvis legislatius

- **Accions:**

- Crear taules i cens de professionals
- Organitzar reunions de coordinació i crear espais de trobada professional
- Elaborar un informe jurídic i redactar d'una nova llei o decret
- Revisar els graus universitaris i crear programes de formació no reglada

- Augmentar les accions específiques en paleontologia

TAULA DE GOVERNANÇA

La Taula de Governança ha detectat com a barreres, canvis i accions específiques les següents:

→ Barreres:

- ◆ Manca de voluntat política
- ◆ Descoordinació
- ◆ Falta de visió global i objectius concrets
- ◆ Finançament insuficient
- ◆ Legislació inadequada

→ Canvis:

- ◆ Implicació i sensibilització social
- ◆ Renovació de la llei i decrets
- ◆ Distribució de costos i millora pressupostària
- ◆ Reorganització interna
- ◆ Simplificació i eficàcia administrativa

→ Accions:

- ◆ Divulgar i socialitzar el patrimoni
- ◆ Elaborar i aplicar plans d'acció anuals amb seguiment i avaluació
- ◆ Crear un marc legal renovat
- ◆ Revisar la funció i definició dels equipaments nacionals

TAULA DE PROTECCIÓ

En el cas de la Taula de Protecció, destaquen les següents barreres, canvis i accions:

- **Barreres:**

- Desfasament de la normativa
- Visió territorial desconnectada
- Manca d'inventari actualitzat
- Manca de conscienciació social
- Manca de recursos econòmics

- **Canvis:**

- Aproximació i consciència social
- Augment de les inversions i del pressupost
- Actualització de la legislació
- Implicació de tots els agents en la protecció
- Equilibri entre protecció i usos

- **Accions:**

- Augmentar el finançament i els incentius econòmics
- Crear un nou marc legal adaptat
- Tenir en compte la figura del gestor cultural (arqueòleg) territorial
- Dissenyar campanyes de difusió i sensibilització
- Augmentar els recursos humans i tècnics

TAULA DE RECERCA

En el cas de la Taula de Recerca, les barreres, canvis i accions específiques són els següents:

- **Barreres:**

- Millora del sistema de projectes de recerca (avaluació i finançament)
- Finançament insuficient per a recerca
- Accés limitat a la memòria d'excavació i dades de recerca, i manca d'aplicació de la normativa europea en accés obert
- Manca de comunicació entre institucions i agents implicats
- Manca d'espais d'emmagatzematge i conservació adequats

- **Canvis:**

- Garantir l'accés obert a les dades i els resultats
- Facilitació i increment de l'accés a ajudes per a estudis analítics
- Projectes desenvolupats amb recursos adequats
- Reducció de la càrrega administrativa
- Estructura de suport tècnic i coordinació

- **Accions:**

- Actualitzar normativa
- Augmentar les places
- Digitalitzar les dades
- Crear ens de suport tècnic
- Dissenyar convocatòries específiques

TAULA DE MATERIALS, CONSERVACIÓ I ANALÍTIQUES

La Taula de Materials, Conservació i Analítiques ha detectat les següents barreres, canvis i accions específiques:

- **Barreres:**

- Manca de finançament
- Manca d'infraestructures i espais físics adequats
- Reconeixement de la C-R com a part del procés
- Falta de planificació a mitjà/llarg termini
- Legislació obsoleta i manca d'actualització

- **Canvis:**

- Bases de dades unificades i accessibles
- Millora de la coordinació entre agents implicats
- Millora dels espais físics i les infraestructures
- Augment dels recursos per a la conservació i les anàlisis
- Inclusió dels i les professionals de la conservació i la restauració en els processos clau

- **Accions:**

- Millorar les infraestructures: laboratoris, magatzems i eines
- Destinar partides de pressupost específiques per a C-R i analítiques
- Aplicar canvis normatius per regular la figura del C-R
- Crear un sistema de bases de dades unificat
- Activar taules de tria per decidir què s'ha de conservar

TAULA DE FINANÇAMENT I FOMENT

En el cas de la Taula de Finançament i Foment, les barreres, canvis i accions específiques són els següents:

- **Barreres:**

- Manca de finançament
- Manca de coordinació i esforços units
- Llei de contractes del sector públic, llei d'arqueologia i altres normatives
- Tràmits poc àgils
- Imatge negativa i poc reconeixement social

- **Canvis:**

- Millora de la coordinació i la gestió del patrimoni
- Socialització del patrimoni i difusió
- Treballs de qualitat i dignificació de la professió
- Manteniment i preservació de jaciments i materials
- Agilitat en els permisos i menys burocràcia

- **Accions:**

- Augmentar el finançament de l'arqueologia i la paleontologia
- Reformar la legislació
- Crear un col·legi de professionals
- Elaborar i aplicar plans municipals de conservació patrimonial
- Crear subvencions i suport a la formació, recerca, conservació i difusió

TAULA DE GESTIÓ DE LA INFORMACIÓ I DIFUSIÓ

Finalment, la Taula de Gestió de la Informació i Difusió ha detectat les següents barreres, canvis i accions específiques:

- **Barreres:**

- Absència d'un pla de comunicació i de professionals de la comunicació
- Dificultat en la gestió i la integració de dades
- Falta de recursos econòmics i humans
- Centralització de decisions
- Manca de comunicació i coordinació entre departaments

- **Canvis:**

- Valoració del patrimoni per part de la societat
- El patrimoni com a estratègia de desenvolupament econòmic
- Implicació de les escoles i les noves generacions
- Millora de la planificació i la coordinació de la comunicació
- Sistema integral de recursos arqueològics i paleontològics

- **Accions:**

- Crear una eina integral de gestió de la informació patrimonial
- Desenvolupar programes educatius
- Elaborar plans de comunicació específics per l'arqueologia i per a la paleontologia
- Promoure la publicació oberta de dades de recerca
- Dissenyar subvencions específiques

4. Conclusions entorn a la paleontologia

Finalment, tal com s'ha esmentat en repetides ocasions al llarg de les sessions, la paleontologia mereix un reconeixement amb autonomia pròpia. Per això desenvolupem tot seguit les conclusions específiques que tenen a veure amb aquest sector. Tanmateix, cal fer èmfasi en el fet que, malgrat que es vulgui atorgar autonomia al sector de la paleontologia, segueix vinculat al Patrimoni Cultural, juntament amb l'arqueologia, però diferenciat.

- 1) En primer lloc, es reclama un reconeixement de la paleontologia com a disciplina autònoma, mitjançant un canvi legislatiu que diferenciï clarament el patrimoni paleontològic de l'arqueològic, tot establint una nova llei que defineixi què és patrimoni paleontològic i determini si qualsevol resta paleontològica és singular (o no) i, per tant, si té valor com a patrimoni cultural.
- 2) Aquest reconeixement ha de passar també per les institucions i l'Administració, de manera que cal reorganitzar el Servei de Patrimoni Arqueològic i Paleontològic per crear una secció específica de paleontologia i establir un seguiment més eficaç en actuacions preventives dins d'aquest camp, i l'actualització de l'inventari del patrimoni paleontològic català.
- 3) Cal generar també més conscienciació general sobre el patrimoni paleontològic. Es parla de la necessitat de sensibilització per reconèixer els elements paleontològics com a patrimoni cultural, malgrat que es defensi que no tots els elements paleontològics tenen el mateix valor patrimonial-científic-natural.

Malgrat tot, es fa evident la riquesa científica que es genera a través de la paleontologia i, com a tal, ha d'estar valorada com a patrimoni de primer ordre. Aquesta conscienciació s'ha de donar en el sector professional, però també en l'àmbit social.

- 4) "Tanmateix, es manifesta la voluntat de vincular-se amb la geologia, atès que comparteixen una mateixa idiosincràsia, ja que part del material

paleontològic podria ser considerat de valor natural (geològic) o de valor patrimonial (cultural), seguint criteris científics i tècnics".

- 5) El reconeixement de la paleontologia ha d'anar acompanyat d'una millora de les condicions laborals i d'un augment del personal estructural en paleontologia. A més, cal promocionar la professió per augmentar-ne els professionals.
- 6) Aquest reconeixement també passa per més finançament amb una millor adaptació de les subvencions a les necessitat del sector.
- 7) Es genera la necessitat d'una organització interna entre els professionals de l'àmbit de la paleontologia, ja sigui mitjançant la creació d'una associació pròpia o bé integrant-se com a grup dins d'associacions d'arqueòlegs ja existents".
- 8) A causa de la particularitat i les característiques específiques de la disciplina de la paleontologia, es considera que cal desenvolupar un pla de comunicació diferenciat del d'arqueologia, que ha de reconèixer les particularitats i les necessitats de la paleontologia.

5. Una aposta cap a la sostenibilitat

El Pla Nacional per a la Implementació de l'Agenda 2030 identifica, en el marc de l'ODS 17, l'arqueologia i la paleontologia en els punts:

- Punt 595.13: *"Intervenir en el patrimoni cultural immoble (arquitectònic, arqueològic i paleontològic) amb criteris de sostenibilitat, respecte ambiental, retorn social, viabilitat econòmica i eficàcia en la gestió".*
- Punt 596.14: *"Fomentar els vincles entre turisme cultural i natural que relacionin espais naturals, monuments, jaciments arqueològics i paleontològics i paisatges culturals per incidir en la desestacionalització i la diversificació dels destins turístics".*

Entenem, doncs, que la gestió sostenible del patrimoni arqueològic i paleontològic és crucial per al desenvolupament sostenible de Catalunya, i els documents del PAPCAT i el Pla Nacional per a la Implementació de l'Agenda 2030 convergeixen en aquesta visió. A partir de la connexió amb els ODS en l'àmbit de l'arqueologia, podem establir diverses línies de treball en relació amb els ODS:

ODS 4 (educació de qualitat): La formació en didàctica del patrimoni i la professionalització del sector arqueològic contribueixen a una educació de qualitat, i fomenten el coneixement i la valoració del patrimoni cultural.

ODS 8 (treball decent i creixement econòmic): La professionalització del sector arqueològic genera oportunitats de treball decent i contribueix al creixement econòmic del sector cultural.

ODS 9 (indústria, innovació i infraestructura): La digitalització i la creació de bases de dades unificades per a la gestió del patrimoni arqueològic i paleontològic fomenten la innovació tecnològica i la millora de les infraestructures.

ODS 11 (ciutats i comunitats sostenibles): La gestió sostenible del patrimoni arqueològic i paleontològic contribueix a la creació de ciutats i comunitats més

sostenibles i resilients, en integrar el patrimoni cultural en el desenvolupament urbanístic i social.

ODS 16 (pau, justícia i institucions sòlides): La transparència en la gestió del patrimoni arqueològic i paleontològic, i l'accés a la informació pública, reforcen les institucions i promouen la justícia, garantint la participació ciutadana en la gestió del patrimoni cultural.

En aquest marc es fa necessari que s'hagin de tenir en compte accions concretes i transversals per implementar una estratègia que connecti el **PAPCAT** amb el **Pla Nacional per a la Implementació de l'Agenda 2030** i els **Objectius de Desenvolupament Sostenible (ODS)** en l'àmbit de l'arqueologia i la paleontologia, i en aquest sentit al futur PAPCAT.